

בס"ד. שיחת* ליל שמחת תורה (לפני הקפות) ה'תשנ"ב.

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שא' יקדש על היין ויוציא י"ח את כל אלו שעדיין לא עשו קידוש, שגם הם יוכלו להשתתף בכל עניני ההתועדות. ואח"כ אמר:]

כיון שבאים עתה מסיומו של חג הסוכות – יש להתחיל בברכה המתאימה לסיומו של חג הסוכות: יהי רצון שנזכה לישב בסוכת עורו של לויתן¹, ביחד עם הקב"ה, ש"יושב ביניהם"².

[ניגנו זאָל שוין זיין די גאולה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלא קומתו ורקד בשמחה רבה, וגם הורה לשרוק. ואח"כ אמר:]

ב. ביאת משיח צדקנו קשורה עם תינוקות של בית רבן, שנקראים בשמו של משיח, כדרשת חז"ל³ "אל תגעו במשיח"⁴, אלו תינוקות של בית רבן, שבזכותם באה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

והענין בזה:

הטעם שתשב"ר נקראים "משיחי", הוא, לפי שדרך תינוקות למושחן בשמן⁵, שמשחה זו מורה על חשיבות וגדולה⁶, ע"ד ובדוגמת המשיחה שמצינו בחינוך המשכן והכהנים⁷, ודוגמתו בחינוך ללימוד התורה דתינוקות של בית רבן, ש"התינוק שמחנכין אותו ללמוד נותנין לו מתנה יתירה כדי להרגילו כו"⁸, שע"ז יוחקק כנפשו גודל החשיבות דלימוד התורה כשיהי' "מצווה ועושה"⁹.

ועפ"ז יש לבאר הקשר והשייכות דתינוקות של בית רבן לביאת משיח צדקנו – שהלימוד דתשב"ר כהכנה לזמן החיוב בלימוד התורה הוא ע"ד

(7) "למשחה", "להתגדל בהם שיש משיחה שהיא לשון שורה, כמו לך נתתים למשחה, אל תגעו במשיח" (תצוה כט, כט ובפרש"י).

(8) לקו"ת נשא כט, א. ועד"ז בתו"א וישב כט, ד. ובכ"מ.

(9) קידושין לא, א. וש"נ. – ולהעיר, שגם לפני שנעשה מצווה ועושה, שלימודו אינו אלא מצד חובת חינוך שמדברי סופרים – הרי חמורין וחביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה (ראה סנהדרין פח, ב – במשנה. ירושלמי שם פ"א ה"ד. ועוד).

(* חלק משיחה זו – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (לאחר זמן) ונדפס לעיל (בתרגום מאידית).

(1) ב"ב עה, א.

(2) תענית בסופה.

(3) שבת קיט, ב.

(4) דה"א טז, כב.

(5) פרש"י שבת שם.

(6) "ע"ש גדולתן וחשיבותן כדאמרי' למשחה לגדולה, כדמטיק שאין בהן הבל של חטא" (חדא"ג מהרש"א שם).

ובדוגמת כללות לימוד התורה בזמן הזה בתור חינוך והכנה לזמן שבו יהי עיקר ושלמות הענין דלימוד התורה¹⁰, "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹, שלימודה לכל בני"י יהי" ע"י משיח, שהוא מלך וגם רב¹².

ולכן, ככל שמתקרבים יותר להגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, הולך וגדל הצורך להדגיש ולהוסיף יותר בהפעולות דחינוך תינוקות של בית רבן שנקראים "משיח", שבזכותם באה הגאולה.

ג. האמור לעיל הוא מהטעמים להשתדלות המיוחדת בשנים האחרונות בהפעולה עם תינוקות של בית רבן במסגרת ארגון מיוחד שנקרא (בהסכמת גדולי ישראל) בשם "צבאות השם":

בשם "צבאות ה'" נקראו כל בני"י בצאתם ממצרים, כמ"ש¹³ "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים", ודוגמתו גם בהיציאה מגלות זה האחרון, שתהי' כמו היציאה ממצרים, כמ"ש¹⁴ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ש"כל צבאות ה'" יצאו מן הגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, שעיקר ושלמות הגאולה ד"כל צבאות ה'" תהי' בגאולה העתידה דוקא (ולא ביצי"מ), כי, ביציאת מצרים, הדור שיצאו ממצרים (נוסף לכך שאינו כולל הדורות שלפניו, הרי, גם דור זה עצמו) נשאר במדבר ולא זכה להכנס לארץ (אף שהי' דור דעה וקיבל התורה כו'), ואילו בגאולה העתידה יגאלו ויכנסו לארץ כל בני"י, נוסף על בני"י שבדורנו זה, גם כל בני"י שבכל הדורות שלפנ"ז (שיעמדו בתחיית המתים), כולל גם הדור שיצא ממצרים ונשאר במדבר, שממתין להגאולה העתידה שאז יזכה גם הוא להכנס לארץ יחד עם משה רבינו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁵, כדאיתא במדרש¹⁶ ש"אמר לו הקב"ה למשה .. עכשיו יאמרו אין לדור המדבר חלק לעולם הבא¹⁷, אלא תהא בצדן ותבוא עמה".

(13) בא יב, מא.

(14) מיכה ז, טו.

(15) ראה לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך. וש"נ.

(16) במדבר פ"ט, יג.

(17) ולהעיר שגם לפי החסידות ש"אין לדור

המדבר חלק לעולם הבא" הוא למעליותא, שאין להם חלק לעוה"ב, "חלק דייקא, אלא כל עוה"ב, ויתירה מזה, שהם למעלה מעולם הבא (נסמן בלקו"ש חכ"ג ע' 102 הערה 60) – הרי הענינים דלעתיד לבוא (בעולם התחי', שלימות השכר) הם למעלה גם מ"עולם הבא".

(10) ע"ד לימוד התורה למעלה, כפי שמצינו

בגמרא (ב"מ פו, א) ש"קא מפלגי במתיבתא דרקי.ע. . הקב"ה אומר טהור . . מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר . . אני יחיד בנגעים . . אמר טהור טהור"*

(11) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(12) סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג.

(* להעיר מהמבואר במדרשי חז"ל שטהרת הנגעים קשורה עם הגאולה ובנין ביהמ"ק (ראה איכ"ר פתיחתא כא: "הוצרוע זה ביהמ"ק". וראה גם ויק"ר ספ"ז).

ועפ"ז מובן שע"י ההוספה בפעולות עם תינוקות של בית רבן ("משיח") כפי שנקראים "צבאות השם"¹⁸, ממהירים ומזרזים עוד יותר את היציאה מהגלות ד"כל צבאות ה'", "בנערינו ובזקנינו"¹⁹, הקטנים ("בנערינו") תחילה, ועמהם גם הגדולים ("בזקנינו"), וכולם יחד, כל בני שבכל הדורות, באים לארצנו הקדושה, תכלית השלימות ד"כל יושבי עלי"²⁰, ובארצנו הקדושה גופא באים לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש השלישי, "מקדש אדני כוננו ידיך"²¹, בית נצחית²² (דלא כבית ראשון שעמד ת"י שנה, וגם לא כבית שני שעמד ת"כ שנה)²³.

ובפרט ע"י פעולתם של ילדי ישראל (תינוקות של בית רבן)²⁴ שכאו"א עושה מחדרו הפרטי²⁵ מעין ודוגמת "בית מקדש" (כמדובר כמ"פ), ועד שכל החדרים וכל הבתים דבני נעשים מעין ודוגמת "בית מקדש" (נוסף לכך שנעשים ארץ ישראל, כפתגם הידוע "עשה כאן (בחול) ארץ ישראל"²⁶), שע"י ממהרים ומזרזים ופועלים תיכף בנין בית המקדש השלישי (שכולל גם הבתי מקדשות שלפנ"ז, בית ראשון ובית שני²⁷), שבו יקבעו בתי כנסיות ובתי מדרשות, "מקדש מעט", וכן הבתים הפרטיים שנעשו כמו בית המקדש, שבכל העולם כולו²⁸.

18) עם היותם פחותים מ"בן עשרים שנה... כל יוצא צבא בישראל" (במדבר א, ג), ויתירה מזה, שלא הגיעו עדיין לגיל י"ג שנה (וילדות) – שלא הגיעו עדיין לגיל י"ב שנה), וגם תינוקות קטנים ביותר, עד לתינוק שזהרעה יצא לאור העולם, שכבר אז מתחיל החינוך שלו ב"צבאות ה'" ע"י שמקפים אותו עם "שיר המעלות" וכיו"ב, ויתירה מזה, גם בזמן העיבור (במשך השעה ירחי לידה*), וכמורגש גם ביציאת מצרים ד"כל צבאות ה'", שבקריעת ים סוף "אפילו עוברין שבמעיי אמן אמרו שירה" (ברכות א, ג. וש"ג).

* להעיר מהפיוט "אחד מי יודע" (ששיין לחג הפסח) – "תשנה מי יודע... תשנה ירחי לידה", ועד"ז שאר המספרים, הן אלו שלפני תשעה (שמונה מי יודע) וכו' עד "אחד מי יודע", והן אלו שלאחרי תשעה, "עשרה", שהו"ע "העשירי יהי קודש", "אחד עשר", שהו"ע "אחד עשר יום מחורב", בחי' שלמעלה מעשרת הדברות שניתנו בחורב (מחורב), ו"שנים עשר", י"ב השבטים (כל יושבי עלי), ו"שלשה עשר", בגימטריא אחד. שקשור עם "אחד אני יודע, אחד אלקינו שבשמים ובארץ".

- 19) בא יו"ד, ט.
 20) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.
 21) בשלח טו, יז.
 22) ראה זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.
 23) הוספה של עשר שנים, שהיא בודאי לא רק בגשמיות, בכמות הזמן, אלא גם ברוחניות (נוסף לכך שבמשך עשר שנים אלו ניתוספו ריבוי עניני תומ"צ שנעשו בביהמ"ק), ואדרבה, ההוספה בגשמיות באה כתוצאה מההוספה ברוחניות.
 24) כולל ובמיוחד בהענין שהזמן גרמא – שמביאים גם התינוקות לבית-הכנסת להקפות, ועוד לפנ"ז, בכניסת היו"ט (לפני תפלת ערבית), בהדלקת נר יו"ט גם ע"י ילדות קטנות, כמנהג חב"ד שמתחילים להדליק נר שבת ויו"ט מגיל שלש שנים, ואפילו מגיל שנתיים.
 25) ויש לומר, שגם חדר פרטי קשור עם כלל ישראל, מצד הציוני "אל תפרוש מן הציבור" (אבות פ"ב מ"ד).
 26) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפה.
 27) ראה זח"ג שם.
 28) ראה קונטרס בענין "בית רבינו שבבבל" (לקמן ע' 416 ואילך).

ד. ובכל זה ניתוסף הדגשה מיוחדת בשנה זו – כידוע הראשי-תיבות דמספר השנה – ה'תשנ"ב – "הי' תהא שנת נפלאות בה", ו"נפלאות בכל": "נפלאות" – קאי על הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שהיא באופן של "נפלאות" לגבי יצי"מ, כמ"ש "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ויש להוסיף, ש"נפלאות" הוא נר"ן פלאות²⁹, שקשור עם יובל (שנת החמישים) שנקרא "עולם"³⁰ (שכולל כל המשך הזמן וכל שטח המקום), שבזה מודגש שהגאולה ("פלאות") היא באופן נצחי, לעולם ועד, גאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי' גלות³¹, "כל יושבי עלי", שאז נוהגת מצות יובל כפשוטה²⁰.

והחידוש המיוחד בשנה זו (גם לגבי השנה שלפני' שגם הר"ת שלה קשור עם ענין ה"נפלאות", "נפלאות אראנו") – ש"נפלאות בה", שה"נפלאות" אינם דבר נוסף, אלא הם תוכנה וענינה של השנה, ועוד ועיקר, שה"נפלאות" שמצד עצמם הם באופן מופלא, מופרש ומוכדל, נמשכים ומתגלים (בפנימיות) "בה".

ונוסף לזה, ישנו גם הר"ת ד"נפלאות בכל", "בכל מכל כל", בגימטריא "קבץ"³², שבזה מודגש שה"נפלאות" הם לכל לראש בנוגע לקיבוץ גלויות, "ושא נס לקבץ גלויותינו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו", שאז יהי שלימות הענין ד"כל יושבי עלי".

ומזה מובן שבשנה זו צריכה להיות הדגשה יתירה בהפעולות עם ילדי ישראל, "צבאות השם", הנקראים בשם "משיח", שעל ידם באה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ה. ויש להוסיף ולקשר גם עם פרשת השבוע, פרשת ברכה – שחלקה הראשון קראו בשנה זו (תהא שנת נפלאות בה, בכל מכל כל) כמה פעמים:

בהתחלת ופתיחת פרשת ברכה (לפני שני) – נאמרה ברכתו של שבט יהודה³³, שמעלתו המיוחדת שממנו באה מלכות בית דוד, דוד מלכא משיחא³⁴.

(33) ולהעיר מהמעלה המיוחדת דברכת יהודה

– כפי שמצינו בברכותיו של יעקב (בפ' ויחי) שביהודה מתחיל ענין הברכה בגלוי (משא"כ בשבטים שלפני' שנאמרו להם דברי תוכחה פרשי' ויחי מט, ח).

(34) כמפורש בברכת יעקב (שם, יו"ד ובפרשי').

(29) זח"א רסא, ב.

(30) ש"א א, כב ובפרשי' (מירושלמי ברכות פ"ד ה"א). ועוד.

(31) מכילתא בשלח טו, א. ועוד.

(32) ראה ב"ב טז, ס"ע"ב ואילך, ובחי' חת"ס

שם.

וענין זה שייך במיוחד לתלמידים (החל מתינוקות של בית רבן) – כדברי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בשיחתו הידועה שנאמרה בשמח"ת³⁵ (סיום וחותרם ושלמות ד"זמן שמחתנו") בענין "כל היוצא למלחמת בית דוד"³⁶, שתלמידי התמימים הם "חיילי בית דוד" שיוצאים למלחמת בית דוד, ופועלים ביאת דוד מלכא משיחא.

ו. ובהתאם לכך: כל הילדים, "צבאות השם", תינוקות של בית רבן שנקראים משיחי, הנמצאים כאן – יאמרו עתה "לחיים".

וע"פ הכלל "אזלת לקרתא הלך בנימוסי"³⁷ (כפי שמצינו בהנהגת המלאכים, וכן בהנהגת משה רבינו³⁸) – יש לכבד את כל הילדים, "צבאות השם", ובראשם מנהלי הארגון "צבאות השם"³⁹, לנגן ניגון ("מארש") של "צבאות השם", וכל הקהל יצטרף אליהם.

ויה"ר שמהשירה ושמחה הקשורה עם תינוקות של בית רבן הנקראים "משיחי" – שכאשר מסתכלים על פניהם רואים בגלוי הענין ד"משיחי", ובמילא, מתחזקת עוד יותר השאלה והטענה "עד מתי"... היתכן שמישיח צדקנו עדיין לא בא?! – נזכה תיכף ומיד ממש לשירה ושמחה דגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, שאז יקויים מ"ש בסיום וחותרם השירה דקריעת ים סוף ביצי"מ: "ה' ימלוך לעולם ועד"⁴⁰, "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו"⁴¹, כמ"ש⁴² "והיתה לה' המלוכה", תיכף ומיד ממש.

* * *

ז. האמור לעיל אודות ביאת משיח צדקנו (ובהדגשה יתירה בשנה ש"נפלאות בה", "נפלאות בכל") שייך במיוחד לשמחת-תורה, כמודגש ב"ז (הגימטריא ד"טוב"⁴³) פסוקי "אתה הראת" שאומרים לפני הקפות (טעמים וראיות מן התורה על ההקפות⁴³), שהתחלתם בפסוק⁴⁴ "אתה הראת לדעת גו", וסיומם בפסוק⁴⁵ "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

(39) או ממלאי מקומם – באם הם עצמם אינם נוכחים כאן, כיון שהלכו לשמח יהודים בהשמחה דהקפות.

(40) בשלח טו, יח.

(41) פרש"י שם, יז.

(42) עובדי' בסופו.

(43) סה"מ תש"ד ע' 54.

(44) ואתחנן ד, לה.

(45) ישעי' ב, ג.

(35) תרס"א – לקו"ד ח"ד תשפו, ב ואילך. סה"ש תש"ב ס"ע 141 ואילך.

(36) שבת נו, א. וש"נ.

(37) ב"ר פמ"ח, יד. שמור"ר פמ"ז, ה.

(38) כי, הראי' מהנהגת המלאכים אינה מספיקה, דכיון שבנ"י הם למעלה ממלאכים, הרי הנהגת המלאכים אינה הוכחה שכן צ"ל הנהגת בני". ואדרבה: מצינו שהנהגת המלאכים תלוי' בפס"ד של בני' למטה בארץ דוקא, כיון שהתורה לא בשמים היא" (ראה ב"מ נט, ב).

ובהקדמה – שי"ז הפסוקים המלוקטים ממקומות שונים בתנ"ך, כיון שנסדרו ונקבעו בסדר זה (לאמרם לפני ההקפות) ע"י גדולי ישראל מסדרי התפלות, מהווים כולם ענין והמשך אחד, שהתחלתו בפסוק "אתה הראת לדעת גו'", וסיומו בפסוק "כי מציון גו'", ולא עוד אלא שהסיום "כי מציון גו'", מהווה גם נתינת טעם והסברה (להפסוקים שלפנ"ז עד) להפסוק "אתה הראת לדעת גו'", כדלקמן.

והענין בזה:

"אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו" – קאי על מתן-תורה, שאז "פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי"⁴⁶, באופן של ראי' ("הראת"), שחודרת ונקלטת בפנימיותו של האדם⁴⁷.

אבל, הגילוי ד"אתה הראת לדעת גו'" במתן-תורה הוא רק התחלה והכנה לתכלית השלימות שתהי' לעתיד לבוא, כפי שמבאר רבינו הזקן בספר תניא קדישא⁴⁸ בנוגע להשלימות דלעתיד לבוא ש"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה, כדכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, הראת ממש, בראי' חושיית כו'", שמזה מובן: (א) שהשלימות דלעתיד לבוא מתאפשרת עי"ז ש"כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה", (ב) ועיקר: שהגילוי ד"אתה הראת לדעת גו'" במתן תורה אינו אלא מעין ודוגמת ("מעין זה") שלימות הגילוי שיהי' לעתיד לבוא.

[ויש להוסיף, שלעתיד לבוא גופא יתוסף בהגילוי דמתן-תורה בעילוי אחר עילוי מיום ליום, ביום השני יותר מביום הראשון, ועד"ז ביום השלישי, ביום הרביעי, ביום החמישי, ביום הששי וביום השבת – יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים]⁴⁹.

ועפ"ז מובן ההמשך דהתחלת וסיום פסוקי "אתה הראת" בקשר ובשייכות להגאולה האמיתית והשלימה – שאז יהי' שלימות הענין ד"אתה הראת לדעת גו' אין עוד מלבדו", "כי (כיון ש)מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים", הוספה וחדוש במתן תורה, "תורה חדשה מאתי תצא" (כנ"ל ס"ב), ובמילא גם הוספה וחדוש בהגילוי ד"אתה הראת לדעת גו' אין עוד מלבדו".

(ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד, צא, א. ובכ"מ).

(48) פרק לו (מו, א).

(49) תמיד בסופה.

(46) פרשי' ואתחנן שם.

(47) להעיר מהשייכות ל"שמיני עצרת" –

שעינו הקליטה בפנימיות דכל עיני חג הסוכות

ח. וענין זה שייך ומודגש במיוחד בדורנו זה – כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר נשלמו כל עניני העבודה, כולל גם "צחצוח הכפתורים":

ענינים של "כפתורים" הוא לחבר ולאחד שני חלקי הבגד⁵⁰ באופן שלא יכנס ענין אחר ביניהם. וענינו בעבודה, שנוסף על שלימות העבודה בקיום התומ"צ (שלימות הלבושים, שקאי על המצוות⁵¹), ה"ז באופן שאין שום דבר אחר שנכנס ומפסיק ביניהם, כיון שכל הענינים שלו אינם אלא ענין אחד – עבודת ה', כמודגש בהגירסא בלשון חז"ל⁵² "אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני" (לא רק "אני נבראתי לשמש את קוני", אלא בהוספה "לא כו' אלא כו", שהיא לעיכובא⁵³), שכל מציאותו אינה אלא לשמש את קוני, כך, שאין בעולמו אלא ענין אחד בלבד, בגד אחד.

ולהעיר, שמצינו דוגמת חיבור ואחדות שני חלקי הבגד ע"י כפתורים ביריעות המשכן (שהם בדוגמת בגד⁵⁴) – כמ"ש⁵⁵ "וחברת את היריעות גו' בקרסים (דוגמת החיבור ע"י כפתורים) והי' המשכן אחד", היינו, שבכל החלקים (חלקי הבגד) ניכר ענין אחד, המשכן, השראת השכינה.

[וענין זה מודגש עוד יותר ב"מכסה (עורות אלים מאדמים ומכסה) עורות תחשים"⁵⁶, שהם מלכתחילה מכסה אחד (ולא יריעות נפרדות שחיבורם זל"ז ע"י קרסים).

ויש לקשר זה עם החידוש המיוחד ב"עורות תחשים" – כמארוז⁵⁷ "תחש שהי' בימי משה .. לפי שעה נודמן לו ועשה ממנו משכן ונגנו", שכל מציאותו בעולם היתה (לא רק בשביל המשכן אלא גם) במשכן בלבד, דלא כזהב, ש"נברא בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק"⁵⁸ באופן שגם העולם השתמש ומשתמש בו לפני ולאחרי שהשתמשו בו בשביל המשכן וביהמ"ק (אף שלולי המשכן וביהמ"ק "לא הי' העולם ראוי להשתמש בזהב").

ועפ"ז י"ל שב"צחצוח (ה)כפתורים" מרומזת (שלימות) העבודה באופן ד"אין עוד מלבדו", היינו, שישנו רק דבר אחד, הקב"ה, ומלבדו אין דבר אחר – שזוהי ההכנה האחרונה לשלימות הגילוי ד"אין עוד מלבדו" בגאולה האמיתית והשלימה.

50) להעיר מהציווי בבגדי כהונה (מעיל) –

53) ראה תור"ה מתני' – מנחות פג, ב.

54) ראה פרש"י תרומה כו, ט.

55) שם, ו.

56) שם, יד.

57) שבת כח, ב. וראה פרש"י תרומה כה, ה.

58) ב"ר פט"ז, ב. שמו"ר רפלה.

51) ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' רפט. וש"נ.

52) משנה וברייתא סוף קידושין – ע"פ גירסת

הש"ס כת"י (אוסף כת"י של תלמוד הבבלי,

ירושלים תשכ"ד). וכן הובא במלאכת שלמה

ואולי י"ל שהעיכוב המבהיל דהגאולה האמיתית והשלימה הוא בגלל החסרון בשלימות העבודה באופן ד"אין עוד מלבדו". אבל, בדורנו זה נתבטל כבר גם עיכוב זה, כאמור, שכבר נשלם גם צחצוח הכפתורים, ובמילא, "הכל מוכן לסעודה"⁵⁹, הסעודה דליתן ושוור הבר⁶⁰ ויין המשומר⁶¹, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ט. ויש להוסיף בהקשר והשייכות ד"אתה הראת גו' אין עוד מלבדו" (ששלימותו בגאולה האמיתית והשלימה) לימים אלה ממש – שבהם יש הדגשה מיוחדת בלימוד עניני הגאולה, "הלכתא למשיחא"⁶²:

בשמח"ת דשנה זו מסיימים לימוד ספר הרמב"ם (כפי שנתפשט ללמדו בשיעורים היומיים, ג' פרקים בכל יום), אשר, שני הפרקים האחרונים שבו עוסקים בעניני הגאולה, "הלכות מלך המשיח"⁶³.

ומסיום הספר באים תיכף להתחלתו – כנוסח ה"הדרן": "כשם שעזרתי לסיים כן תעזרני להתחיל", ובנוסח "רשות לחתן בראשית" שקורין בשמח"ת: "מתכיפין התחלה להשלמה" – "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון .. וכל הנמצאים .. לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", שזהו תוכן הענין ד"אתה הראת לדעת גו' אין עוד מלבדו", שהשלימות שבזה תהי' "באותו הזמן .. (ש)לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד .. שנאמר⁶⁴ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

י. ויהי' שיעור לפני אמירת הפסוקים בהקפות דליל שמח"ת – ובפרט לאחרי שכבר אמרום בהקפות דליל שמע"צ, וע"פ מנהג חב"ד אמרום כבר שלש פעמים (נוסף על ג' הפעמים דהקפות, בליל שמע"צ, בליל שמח"ת וכיום שמח"ת), "בתלת זימני הוי חזקה"⁶⁵ – יתגלה בתכלית השלימות הענין ד"אתה הראת לדעת גו' אין עוד מלבדו", "כי מציון תצא תורה" (תורה חדשה מאתי תצא) (דבר ה' מירושלים).

ואז הולכים לעריכת ההקפות באופן ש"עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים כו' וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר⁶⁶ ואמר ביום ההוא הנה אלקיננו זה גו' זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"².

ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

* * *

(63) כ"ה הכותרת בדפוס וינציאה רפד. שי.

(64) ישעי' יא, ט.

(65) ב"מ קו, רע"ב. וש"נ.

(66) ישעי' כה, ט.

(59) ע"פ ל' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין

לח, א ובפרש"י.

(60) ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.

(61) ברכות לד, ב. ועוד.

(62) ראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ.

יא. בהמשך להמדובר לעיל אודות פסוקי "אתה הראת" שאומרים לפני ההקפות – יש להוסיף ולבאר פרטי י"ז הפסוקים, ע"ד הרמז⁶⁷:

"אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו":

ההתגלות ד"אתה הראת לדעת גו" היתה במתן תורה (כנ"ל ס"ז), משא"כ לפני מ"ת, הרי, אף שהתחלת הבריאה היתה באופן ד"עולם על מילואו נברא⁶⁸, לא הי' בו גילוי אלקות, וכמודגש בשמו שנקרא "עולם" מלשון העלם (והסתר)⁶⁹, ורק במתן תורה הי' גילוי אלקות.

ותוכן החידוש דמ"ת לגבי התחלת הבריאה מבואר בהמשך הפסוק – "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים גו":

החילוק שבין "אלקים" ל"הוי'", הוא, ש"אלקים" פירושו "בעל היכולת ובעל הכחות כולם"⁷⁰, וקשור עם מציאות העולם שנברא ע"י שם "אלקים", ויתירה מזה, שיש פירוש ש"אלקים" קאי על מלאכים⁷¹, היינו, לא רק הכח האלקי שעל ידו נברא העולם, אלא גם מציאות המלאכים עצמם, מציאות הנבראים עצמם, אם כי נבראים היותר עליונים שבעולם; ו"הוי'" הוא מלשון הי' הוה ויהי⁷⁰, למעלה מהעולם. ועז"נ בפסוק "הוי' הוא האלקים" – שלאמיתתו של דבר גם אלקים (הן הכחות והן המלאכים) הוא הוי', שמציאותו האמיתית היא הוי', שלמעלה מהעולם.

ויש להוסיף, שאף שלשון הכתוב הוא "אתה הראת", לשון עבר, הי' כולל גם שלימות הגילוי דלעתיד לבוא, כי, עם היותו באופן נעלה יותר, ועד לעילוי שבאין-ערוך, לגבי הגילוי דמ"ת (כנ"ל ס"ז), מ"מ, נכלל במ"ת⁷², ע"ד מארז"ל⁷³ "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתן למשה מסיני".

ויש לומר, שמעין זה נעשה גם בכל פעם שיהודי לומד תורה, ובפרט הפסוק ד"אתה הראת גו", דכיון ש"כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"⁷⁴, נעשה עוה"פ הגילוי ד"אתה הראת גו", ובאופן נעלה יותר מה"אתה הראת" שהי' בעבר (כולל גם בעת אמירת פסוק זה בליל שמע"צ בשנה זו), וזוהי ההכנה לשלימות הגילוי ד"אתה הראת לדעת גו" לעתיד לבוא.

(72) ראה המשך תרס"ו ע' כג. תקמו. ועוד.
 (73) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ו. ועוד.
 (74) ראה תרבא"ר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.

(67) ראה גם התוועדויות תש"נ ח"א ע' 209 ואילך. תנש"א ח"א ע' 179 ואילך.
 (68) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.
 (69) לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.
 (70) שו"ע או"ח ס"ה.
 (71) ראה תניא אגה"ת פ"ד (צד, א).

יב. וממשיך בפסוק שלאח"ז – "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם

ותדו"⁷⁵:

אע"פ שגילוי זה הוא להאדם – "אתה הראת לדעת גוי" (ועד"ז בלשון חז"ל ש"הקב"ה קורא ושונה כנגדו) – אין זה לפי-ערך (ובהתאם ל)מציאותו המוגבלת של האדם, אלא באופן של "נפלאות", שמופלא מהאדם, ולא רק "נפלאות" סתם, אלא "נפלאות גדולות", ולא עוד אלא שה"נפלאות גדולות" הם "לבדו", ש"הוא לבדו יודע שהוא נס אבל בעל הנס אינו מכירו"⁷⁶, שמזה מובן גודל והפלאות הגילוי ד"אתה הראת גוי" למעלה לגמרי מגדרי הנבראים.

ואעפ"כ, גילוי הכי נעלה זה נמשך וחודר ומתגלה בעולם – "כי לעולם חסדו" – שגם במציאות העולם ("לעולם") מתגלה "חסדו" של הקב"ה, "חסדו" דייקא, חסד שלמעלה ממדידה והגבלה, בלי גבול"⁷⁷.

וממשיך בפסוק שלאח"ז "אין כמוך באלקים אדני ואין כמעשיך"⁷⁸ – שכיון שהקב"ה אינו מוגבל בשום דבר ("אין כמוך"), ה"ז נמשך ומתבטא גם במעשיו של הקב"ה ("אין כמעשיך") שיוכל להיות חיבור הפכים – ש"נפלאות גדולות לבדו" יהיו באופן ד"אתה הראת לדעת", ועד שיומשכו ויתגלו "לעולם".

ולהעיר, שהפירוש הפשוט בפסוק הוא ש"אלקים" קאי על "שרי מעלה"⁷⁹, המזלות והשרים העליונים שמשפיעים שפע למטה בארץ, ועד"ז "אין כמוך באלקים – אדני" (שיש קו מפסיק בין "אלקים" ל"אדני"), ש"שרי מעלה" ("אלקים") שמשפיעים למטה בכחו של הקב"ה אינם בערך להקב"ה עצמו⁸⁰. ויש להוסיף, שהפירוש ד"אלקים" הוא (גם) שם אלקים דהקב"ה, ו"אין כמוך באלקים אדני" פירושו שגם כשנמשך ב"אלקים" ו"אדני" ניכר כחו הבלתי מוגבל, במכ"ש וק"ו מזה שניכר ב"מעשיך" ("אין כמעשיך").

יג. וענין זה מתבאר בפרטיות יותר בפסוקים שלאח"ז:

"יהי כבוד הוי' לעולם ישמח הוי' במעשיו"⁸¹ – שכבודו של הקב"ה ("כבוד הוי'") נמשך ומתגלה בעולם ("לעולם"), ובפרט ע"י השמחה ("ישמח הוי'"), ששמחה פורצת גדר⁸², שעל ידה נפרצים כל המדידות והגבלות, ולכן

(80) ולכן אי-אפשר לפרש ש"אלקים" קאי על "אלהים אחרים" – דמאי קמ"ל ש"אין כמוך גוי".
(81) תהלים קד, לא.
(82) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

(75) תהלים קלו, ד.
(76) נדה לא, א ובפרש"י.
(77) ראה סה"מ תש"ד ע' 49.
(78) תהלים פו, ח.
(79) מצו"ד עה"פ.

נמשכים כל הענינים גם "במעשיו", בעולם העשי.

ויש להוסיף, ששמחתו של הקב"ה במעשיו נמשכת ופועלת גם בישראל – "ישמח ישראל בעושיו"⁸³, השמחה דכאו"א מישראל וכלל ישראל שמקבל מהקב"ה כל המצטרך לו, בריאות הגוף והנשמה לו ולבני ביתו, פרנסה בהרחבה וכו', ועוד ועיקר, השמחה בעבודת ה', ששמח "במעשיו" (של היהודי) בעבודתו לשמש את קונו, ובפרט בידעו גודל השמחה למעלה מזה שנתמלא רצונו של הקב"ה שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים, כולל ובמיוחד השמחה ד"זמן שמחתנו", בחג הסוכות ובשמע"צ ושמח"ת, שמחה גלוי' "לעיני כל ישראל"⁸⁴, ועד לשמחה גלוי' גם לעיני כל אוה"ע, כמודגש בשמחת בית השואבה ע"י הריקודים ברחוב, עד כדי כך שגם הרחוב עצמו רוקד (כמדובר כמ"פ בשנים שלפנ"ז, ובודאי קיימו זאת גם בשמחת בית השואבה בשנה זו).

ולהעיר, שהשמחה בעבודת ה' ("ישמח ישראל בעושיו") תהי' גם (ואדרבה – עיקרה ושלימותה) לאחר הגאולה (שבאה תיכף ומיד ממש) – לא רק להדעות שמצוות אינן בטלות לעתיד לבוא, או בתקופה הראשונה דימות המשיח גם להדיעות שמצוות בטילות לעתיד לבוא (כדמוכה מנבואת יחזקאל ע"ד הקרבנות שיקריבו לע"ל), אלא גם להדעות שמצוות בטילות לעתיד לבוא⁸⁵.

וממשיך בפסוק שלאח"ז "יהי שם הוי' מבורך מעתה ועד עולם"⁸⁶ – ש"שם ה'" נתברך ונמשך (ברכה מלשון המשכה⁸⁷) "מעתה ועד עולם", כולל גם בתוך העולם.

יד. וענין זה נעשה ע"י עבודתם של ישראל (כולל גם העבודה דאמירת פסוקי "אתה הראת" בשמע"צ ושמח"ת בכל שנה) – כיון שהובטחנו ש"יהי הוי' אלקינו עמנו כאשר ה' עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו"⁸⁸.

ולכן: "ואמרו הושיענו אלקי ישענו וקבצנו גו"⁸⁹ – קיבוץ גלויות, ששייך במיוחד לשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות בכל", "בכל מכל כל", בגימטריא "קבץ"; "והצילנו מן הגוים"⁹⁰ – לא רק הצלה (מן הגוים) כפשוטה [שהרי גדולה מזו מצינו: "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים" ("כל הנותר מכל הגוים" שיעלו "מדי שנה בשנה להשתחוות גו' ולחוג את חג הסוכות"⁹⁰], כמ"ש

(86) תהלים קיג, ב.
 (87) תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.
 (88) מ"א ח, נו.
 (89) דה"א טז, לה.
 (90) זכר' יד, טז.
 (83) תהלים קמט, ב.
 (84) כסיום וחותרם פרשת ואת הברכה שקורין (בברכה לפני' ולאחרי') ביום שמח"ת.
 (85) ראה בארוכה קונטרס בענין הלכות של תורה שבע"פ שאינן בטלין לעולם (קה"ת תשנ"ב).

בהפטורת יום א' דחג הסוכות) מנחה לה' גו' כאשר יביאו בני" את המנחה בכלי טהור בית ה'...⁹¹, ולכן שואלים גם כל אומות העולם מתי כבר תהי הגאולה האמיתית והשלימה? [...], אלא "הצלה" מלשון "הפרשה", כולל גם הצלת הניצוצי קדושה שנמצאים בין הגוים עי"ז שמבררים ומעלים אותם לקדושה, שזהו"ע "להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך"⁸⁹.

ואז "הוי' מלך הוי' מלך הוי' ימלוך לעולם ועד" – דכיון שישנה השלימות ד"מעשינו ועבודתנו" בדורנו זה, "ה' מלך" (בסגול) בהוה, ובכל הדורות שלפניו, "ה' מלך" (בקמץ) בעבר, הגיע כבר הזמן ש"ה' ימלוך לעולם ועד", "לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו", תיכף ומיד ממש.

* * *

טו. וכאן נשאלת השאלה בנוגע לזמן הגלות:

כיון ש"ה' ימלוך לעולם ועד" יהי לעתיד לבוא, ובינתיים נמצאים בני" בגלות, וגלות הכי ארוכה והכי קשה כו' – איך יוכלו להתגבר על קשיי הגלות? ...!

והמענה לזה – "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"⁹² – שהקב"ה נותן כח (עוז) לבני" שיוכלו להתגבר על קשיי הגלות, ע"י התורה ("אין עוז אלא תורה"⁹³), שענינה "שלום"⁹⁴.

אבל, על כך טוענים וזועקים בני": "עד מתי"? ...! אין עוד כח לסבול את גודל אריכות הגלות שפועלת "חלישות" ועד "חולי" הן בהנשמה (מפני חטאינו גלינו מארצנו") והן בהגוף – לא כפשוטו, ח"ו, שהרי גם בזמן הגלות נותן הקב"ה לכאו"א מירשאל גוף בריא ונשמה בריאה, אבל אעפ"כ, ככל שינתן להם כח ועוז הן בגשמיות והן ברוחניות, ה"ז שלא בערך כלל וכלל להמעמד ומצב דהגאולה.

וגדולה מזו מצינו – שגם כשישנה תכלית השלימות דמ"ט שערי בינה, נרגש החסרון דשער הנו"ן, "חמישים שערי בינה .. חסר אחד"⁹⁵, ובגלל זה נעשה "חולה", כמרומו בכך ש"חולה" בגימטריא מ"ט⁹⁶, שבגלל שיש לו רק מ"ט שערי בינה, ללא שער הנו"ן, ה"ה "חולה".

ועל זה אומרים: "ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל" – שזוהי בקשה ("ויהיו נא") וגם הבטחה תקיפה שבודאי תהי ("ויהיו", כמו בהווייתו יהא⁹⁷)

(95) ר"ה כא, ב. ויש"נ.

(96) ראה טעהמ"צ להאריז"ל פ' וירא. לקו"ת

ברכה צו, ב. ד"ה חמישים שע"ב תנו"ג. ועוד.

(97) ראה קידושין נח, א. ועוד.

(91) ישעי' טו, כ.

(92) תהלים כט, יא.

(93) שהש"ר פ"א, ד. פ"ב, ג. ועוד.

(94) ראה רמב"ם הל' חנוכה בסופן.

אמירתם של בניי (כולל ובמיוחד האמירה דפסוקי "אתה הראת") לרצון לפני הקב"ה, כפי שהוא "אדון כל", בעה"ב ("אדון") על כל הענינים כולם, בעליונים ובתחתונים, בענינים רוחניים ובענינים גשמיים, ובודאי ממלא הקב"ה רצונם של בניי ונותן להם "עוז" ו"שלום" (תורה) בתכלית השלימות – "תורה חדשה מאתי תצא", שאז יהי' אצל כל בניי גם הגילוי דשער הנו"ן.

וענין זה מודגש בקריאת התורה דיום שמח"ת – "ויעל משה גו' אל הר נבו"⁹⁸, שפירושו "נו"ן בו"⁹⁹, שאז השיג משה גם את שער הנו"ן, ובכח זה נעשה גם (מעין ודוגמת) גילוי שער הנו"ן אצל כאו"א מישראל (מצד ניצוץ משה שבכו"ס), למגדול ועד קטן, כולל גם ילד קטן שלא הגיע לגיל מצוות – מצד אחדותם של ישראל, כמודגש גם ב"ויהיו נא אמרינו", לשון רבים¹⁰¹ [ובפרט ע"פ מ"ש רבינו הזקן בסידורו לפני "אתה הראת": "גם כי עשה כן בכהכ"נ שלו אם הולך לבהכ"נ אחר שלא גמרו ירנן וישמח גם עמהם", שבזה מודגשת אחדותם של ישראל], עי"ז ש"ה' יברך את עמו בשלום", שמתאחדים לאחדים כאחד, "כאיש אחד בלב אחד"¹⁰², החל מההתאחדות בלימוד התורה¹⁰³, ועד לההתאחדות בכל הענינים – "בשלום", ב' שלום, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה¹⁰⁴.

טז. ולאח"ז אומרים הפסוק¹⁰⁵ "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך":

נוסף על הגילוי ד"תורה חדשה מאתי תצא" (אמיתת ושלימות הענין ד"ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"), ישנו גם גילוי "הארון" (לא רק כפי שהוא במקומו, בקדש הקדשים, ששם נכנס רק הכה"ג לעבודת יוהכ"פ, אלא גם) כפי שהוא באופן של נסיעה (הליכה), "בנסוע הארון" – לפעול בעולם (כסיום הפסוק "ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך"), ואז, "ויאמר משה", כולל גם משה שבכאו"א מישראל, "קומה ה'", שיהודי פועל כביכול (וגם בלי "כביכול"...) "קימה" בהקב"ה.

וממשיך לבאר בפרטיות יותר בפסוק שלאח"ז – "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עוזך"¹⁰⁶ – שה"קימה" היא "למנוחתך", מנוחה שלך, ע"ד מ"ש

(102) פרש"י יתרו יט, ב. וראה מכילתא שם.

(103) אע"פ שלימוד התורה הוא אצל כל אחד ואחד לפום שיעורא דילי, כדת הניתנה לכאו"א בהלכות תלמוד תורה.

(104) תו"א ויצא כא, רע"ד. ובכ"מ.

(105) בהעלותך יו"ד, לה.

(106) תהלים קלב, ת.

(98) ברכה לד, א.

(99) ס' הלכות להאריז"ל ואתחנן (ג, כו) – הובא בשל"ה חלק תושב"כ פ' ואתחנן (שסט, א). ועוד.

(100) ראה תניא רפמ"ב.

(101) נוסף לכך שכאו"א אומר הפסוקים כמה פעמים, כמנהגנו (מנהג חב"ד) שאומרים הפסוקים ג"פ.

במנחת שבת (שלימות המנוחה דיום השבת) "מנוחה שלימה שאתה רוצה בה . . מאתך היא מנוחתם", ומוסיף "אתה", שקאי על עצמות ומהות, "אתה" האמיתי, וכפי שנמשך גם בעולם שנברא בכל פרטי האותיות מאל"ף ועד תי"ו (א' ות' ד"אתה"), ע"י ה' מוצאות הפה (ה' ד"אתה")¹⁰⁷, וגם "ארון עוזך", כיון שענין זה נעשה "בנסוע הארון" (כמ"ש בפסוק שלפנ"ז).

ואז תהי' גם שלימות העבודה בכיהמ"ק ע"י הכהנים והלויים ("כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם") – כפי שממשיך בפסוקים שלאח"ז: "כהניך ילבושו צדק וחסידך ירננו"¹⁰⁸, "בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך"¹⁰⁹, כמנהג ישראל לכבד הכהנים באמירת הפסוק "כהניך", והלויים בפסוק "בעבור דוד".

יז. וכיון שכל הענינים יהיו בתכלית השלימות – אזי:

"ואמר ביום ההוא הנה אלקיניו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו" – "ביום ההוא", שגם בחי' ההעלם ("ההוא") נמשך בגילוי ("ביום"), שמורה על הגילוי, כמ"ש¹¹⁰ "ויקרא אלקים לאור יום"), ובאופן ש"מראה באצבעו ואומר זה", וב"פ זה¹¹¹, ולכן "נגילה ונשמחה בישועתו", ועד ל"נגילה ונשמחה בך"¹¹², בעצמותך ממש¹¹³.

"מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור"¹¹⁴ – גילוי מלכותו של הקב"ה בכל המקומות והדרגות ובכל הזמנים, כולל גם בהדרגות שעד עתה הי' בהם ענין של "ממשלה" בעל-כרחם, נעשה אצלם הענין ד"מלוכה" ברצון¹¹⁵.

וכל זה – "כי (מפני ש) מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים".

ומוסיפים התפלה: "אב הרחמים הטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים"¹¹⁶, כי כך לבד בטחנו אל-מלך רם ונשא אדון עולמים".

וע"פ מנהג חב"ד מוסיפים ומסיימים [וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בניגון דאמירת פסוקי "אתה הראת", וכל הקהל אחריו, ג"פ:]: "והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך", "והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך", "והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך".

(113) ראה תו"א בשלח סד, סע"ב. ובכ"מ.

(114) תהלים קמה, יג.

(115) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, סע"ב ואילך.

ובכ"מ.

(116) תהלים נא, כ.

(117) ויצא כח, יד.

(107) תניא שעהיזה"א פ"ב. ובכ"מ.

(108) שם, ט.

(109) שם, יו"ד.

(110) בראשית א, ה.

(111) שמו"ר ספכ"ג.

(112) ש"ש א, ד.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "ופרצת", ועודד את השירה בשני ידיו הק' בשמחה רבה, ובאמצע הניגון הורה באצבעו הק' לשרוק. ואח"כ אמר:]

חי. אלו שחייבים לברך ברכה אחרונה – יברכו ברכה אחרונה.

ולאח"ז בודאי יכריזו הגבאים את הסדר מכאן ולהבא.

ומסיימים בטוב – שהמשך ד"זמן שמחתנו", כולל ובמיוחד הפסוקים מ"אתה הראת לדעת גו'", עד לסיומם וחותמם "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה להגבאי שי' לעמוד על השולחן, לחבוש "שטריימל", ולהכריז ע"ד אמירת ברכה אחרונה, והסדר כו'.

טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הקפות לאביו הרלוי"צ ז"ל].

